

TWEЕ FENOMENEN: PIECK EN DE PONTE

Michel Bakker

ANTON VECCHIO

In de reeks Bruggen in de Kunst dit keer aandacht voor een van de meest iconische bruggen ter wereld: de Ponte Vecchio te Florence. Wonderlijk genoeg geschilderd door een kunstenaar die men noch met dit onderwerp noch met een schilderij in deze stijl snel zal associëren.

DE BRUG

De Middeleeuwse brug overspant de Florentijnse Arno. In meer Europese steden bestonden destijds bruggen waarop huizen waren gebouwd. Deze Oude Brug is in ieder geval de oudste van Florence. Men vermoedt dat de Romeinen hier al een oversteekplaats hadden, niet zo vreemd omdat de Arno er bijna op zijn smalst is. De huidige brug dateert uit 1345 en verving een oudere houten brug. Aanvankelijk was de bebouwing op de brug in gebruik door beenhouwers, vishandelaren en leerlooiers, als woningen maar ook als werkplaatsen. Hun afval zorgde echter voor zoveel stankoverlast dat de Medici-hertog Ferdinand I in 1593 hun vergunningen introk: van toen af mochten slechts juweliers en goudsmeden er wonen en werken. Sommige huizen kregen een uitbouw boven de rivier; ondersteund door houten stutten, de zogeheten 'sporti'. De bouwmeesters ontwierpen de brug met drie bogen, de middelste met een overspanning van 30 meter, de andere twee met één van 27 meter.

In 1565 liet Cosimo I de Medici door Giorgio Vasari een gang bouwen, de Corridoio Vasariano. Deze gang verbond het Palazzo Vecchio (bestuurspaleis) aan het benoorden de rivier gelegen Piazza della Signoria met het Palazzo Pitti (Medici-residentie bezuiden de rivier), een afstand van meer dan een kilometer. Deels om niet tussen het gewone volk te hoeven lopen, deels puur uit veiligheidsoverwegingen.

Anton Pieck in zijn atelier, Overveen, 15 april 1985, foto: Noord-Hollands Archief, collectie fotopersbureau De Boer. Met dank aan Olga van der Klooster, Mireille Madou, Olga Minkema, Jaak de Nef en het Noord-Hollands Archief.

Ook bovenop de winkeltjes van de brug kwam deze privé-verbinding te liggen. Aan de zuidzijde van de brug stond en staat de Manelli-toren, oorspronkelijk ter verdediging van de brug. De familie Manelli wilde bij de bouw van de Corridoio niet toegeven aan de plannen tot sloop van de toren en Vasari zag zich genoodzaakt zijn gang kronkelend langs de toren te bouwen. Tegenwoordig herbergt de Corridoio een schitterende collectie zelfportretten van onder meer Rembrandt, Titiaan, Chagall en Rubens. Het begrip 'bankroet' zou op de Ponte Vecchio in de 18de eeuw zijn ontstaan. Wanneer een koopman zijn standplaats niet meer kon betalen werd zijn tafel (banca) vernield en gebroken (rotta).

Opvallend genoeg is het de enige Florentijnse brug die de verwoestingen van de Tweede Wereldoorlog heeft overleefd. In 1966 vernielde een overstroming wel veel winkeltjes maar de brug hield stand.

DE KUNSTENAAR, 'EEN WONDERLIJK FENOMEEN...!'

Anton Pieck is een buitenbeentje binnen de kunstgeschiedenis. Menigeen kan niet met hem uit de voeten. Veelzijdig was hij in ieder geval: tekenaar, schilder, graficus, illustrator en ontwerper. Struikelblok is zijn ambachtelijkheid. Zijn werk kwam vaak tot

het grote publiek in de vorm van een wat Dickensiaans aandoende beeldtaal. Noem het maar 'kerstkaarten'. Hoe dan ook, zijn oeuvre heeft een gigantische omvang en is zeer divers: houtsneden, etsen, olieverven, reistekeningen, boekillustraties, schetsen, ex libris etcetera.

Samen met zijn tweelingbroer Henri werd hij geboren op 19 april 1895 in Den Helder. Zijn vader was bij de Koninklijke Marine. Later in Den Haag volgde Anton tekenlessen aan de Academie voor Beeldende Kunsten en het Haagsch Teekeninstituut. Samen met zijn broer haalde hij de tekenaktes voor het lagere en middelbare onderwijs. In zijn opleidingsjaren werd Anton beïnvloed door kunstenaars als Arthur Rackham en Edmund Dulac. Later raakte hij onder de indruk van de exuberante Vlaamse schrijver Felix Timmermans (1886-1947), die tijdelijk in Den Haag woonde en Antons beschouwende en strenge karakter wist te doorbreken. Hij was tekenleraar aan het Kennemer Lyceum in Overveen toen hij in 1922 met Jo van Poelvoorde huwde. Hij werd een 'man die thuis werkte', ook aan de bekende Calvé-kalenders, de ontwerpen voor recreatiepark 'De Efteling' te Kaatsheuvel en de schetsen en ontwerpen voor het gebouwencomplex van het voormalige automuseum 'Autotron-Lips' in Drunen.

Ook Anton Pieck maakte wat in de 19de eeuw nog een Grand Tour genoemd werd: zich laten inspireren door de klassieke oudheid en hoogtepunten van de renaissance. Florence was binnen Italië voor dat laatste een droomstad. Pieck bezocht de stad ver voor de Tweede Wereldoorlog. Het schilderij van de Ponte Vecchio maakte hij vanuit een pension aan de noordzijde van de Arno.

Anton Pieck was een hoffelijke en bescheiden man, introvert en teruggetrokken werkend in zijn atelier. Aan de muur hing daar de spreuk van de Antwerpse drukker Christoffel Plantijn (1520-1584); het was ook de zijne: 'Un labeur courageux, muni d'humble constance résiste à tous assauts par douce pacience.' [Een moedig werk, in bescheiden standvastigheid, weerstaat elke aanval, met zachte geduldigheid.] Pieck overleed op 24 november 1987 te Overveen.

Literatuur

- Ben van Eysselstein en Hans Vogelesang, Anton Pieck, zijn leven – zijn werk, Den Haag 1973.
- Wim Verhagen, Anton Pieck 85. Een wonderlijk fenomeen, Bussum 1980.
- Hans Vogelesang, Op reis met Anton Pieck, Den Haag 1975.